

EVALUERING

Fødestuens betydning for forældrenes oplevelse af sorg og afsked med deres dødfødte barn

INDHOLD

1 Indledning.....	3
2 Protokol (resumé).....	4
3 Empiri.....	5
4 Analyse.....	6
3.1 At give sorgen plads på fødestuen.....	6
Kontrolgruppen	6
Interventionsgruppen	8
3.2 Afsked på fødestuen og minder herfra	9
Kontrolgruppen	9
Interventionsgruppen	10
5 Ændring i fødendes og partners oplevelse af sorg og afsked	11
At give sorgen plads på fødestuen	11
Afsked på fødestuen og minder herfra	11
6 Perspektivering.....	12

1 Indledning

Denne rapport er en evaluering af renoveringen af fødestue 12 på Aalborg Fødegang. Evalueringen bygger på en kvalitativ interviewundersøgelse som forløb fra juni 2022 - december 2022. I interviewundersøgelsen blev der udarbejdet protokol, empiri blev indsamlet via interviews og transskriptioner af interviews danner grundlag for analysen, og dermed denne evaluering af fødestue 12.

I rapporten præsenteres empiri, analyse af interviews hvorefter det udtrages, hvilke elementer i fødestuens fysiske rammer, der har betydning for en ændring i oplevelsen af sorg og afsked, når kvinden føder et dødfødt barn eller senabort. Som perspektivering angives anbefalinger fra de interviewede forældre ift. videreudvikling af sansefødestuer.

2 Protokol (resumé)

Protokoltitel:	Fødestuens betydning for forældrenes oplevelse af sorg og afsked med deres dødfødte barn.
Protokolakronym:	STUE12
Protokolforfatter:	Vigga Marie Norup Jensen, Jordemoder og kandidat i Folkesundhedsvidenskab, Aalborg Fødegang, Klinik Anæstesi, Børn, Kredsløb og Kvinder, Aalborg Universitetshospital
Formål:	At undersøge fødendes og partnerens oplevelse af fødestuens fysiske ram- mers betydning for sorg og afsked når kvinden føder et dødfødt barn.
Primært endepunkt:	Ændring i fødendes og partners oplevelse af sorg og afsked når kvinden føder et dødfødt barn før og efter reovering af fødestue 12.

3 Empiri

Empirien er transskriptioner af semistrukturerede interviews med forældre, hvor kvinden har født et dødfødt barn eller senabort på fødestue 12. To grupper af informanter sammenlignes ift. fødestuens fysiske rammers betydning for oplevelsen af sorg og afsked:

- 6 informanter, hvor fødslen foregik på fødestue 12 **før** den blev renoveret (almindelig klinisk fødestue), kontrolgruppen.
- 5 informanter, hvor fødslen foregik på fødestue 12 **efter** den blev renoveret (sansefødestue), interventionsgruppen.

4 Analyse

Data fra semistrukturerede interviews er analyseret ud fra en hermeneutisk analysestrategi. Ud fra meningsbærende enheder (citater) i analysen er der dannet 2 kategorier:

- At give sorgen plads på fødestuen
- Afsked på fødestuen og minder herfra

Kategorierne er formuleret ud fra den kvalitative baseline, som udgøres af interviewene med forældre fra kontrolgruppen. Disse kategorier er styrende for undersøgelsen af *ændringen* i fødendes og partners oplevelse af sorg og afsked, når kvinden føder et dødfødt barn eller senabort på henholdsvis en almindelig fødestue og en sansefødestue (fødestue 12).

3.1 At give sorgen plads på fødestuen

Kontrolgruppen

Interviewene med forældrene i kontrolgruppen blev foretaget på en almindelig fødestue på Aalborg Fødegang fra september 2022 – oktober 2022. Et enkelt interview blev foretaget i forældrenes eget hjem. Derfor følger centrale pointer fra interviewene udtrykt ved hjælp af udvalgte citater.

Lydenes betydning

Et centralt tema i forældrenes udsagn er, at oplevelsen af lyd har betydning for deres oplevelse af forløbet på fødestuen. Fælles for størstedelen af forældrene er, at de hørte andre kvinder føde og børn komme til verden på den nærliggende fødestue. Hos flere af forældrenes fremhæves negative oplevelser med lydene fra den nærliggende fødestue, et forældrepar udtrykker det således:

”Det som var værst var lydene inde ved siden af. Det var faktisk dét som var værst. Så ligger der en og føder, og så er der en baby og en far der snorker imens hun ligger og skriger og... Det var det som gik os mest på. At man vågner op om natten, hører barnet komme og det skriger”.

Ovenstående citat viser, at lydene fra fødestuen ved siden af var ”det værste” ift. oplevelsen af forløbet på fødestuen. At føde et dødfødt barn eller senbort på en stue hvor lydene fra den nærliggende fødestue er tydelige, kan have betydning for parrets mulighed for at fokusere – og give plads – til sorg. En forælder fortæller endvidere, at hendes oplevelse vedr. lydene på fødestuen har haft betydning for hende, da hun kom hjem fra hospitalet:

” [...] det var dét, som har fulgt mig efterfølgende når folk har spurgt; dét der med lydene. Det virkede også lidt akavet at der er lykkelige omstændigheder derinde, og her ved man bare... her er død og ulykke”.

For kvinden bag ovenstående citat har lydene på fødestuen således været et element, som har påvirket hende efter udskrivelsen fra fødegangen. Det kan tolkes, at lydmiljøet giver en oplevelse af at være hæmmet, i forhold til at skulle indgå i sorgprocessen på fødestuen og efter udskrivelsen, fordi lydmiljøet forstyrres af lyde, som illustrerer en kontrast til den sorg forældrene befinder sig i.

Den fysiske indretning og belysning

Lydmiljøet er ikke alene afgørende for forældrenes oplevelse af atmosfæren på fødestuen. Forældrene oplever også, at den fysiske indretning og belysning påvirker deres oplevelse. Det kommer dels til udtryk ved, at de oplever stuen som intetsigende og steril, og dels ved at lyset på stuen giver en kold atmosfære:

”Altså det er jo meget hvide vægge... Det omslutter sig om én, det her hospital. Man ved jo man er her, og hvorfor man er her, men i sådan situation med en senabort eller hvor man føder et barn som er dødt, der handler det meget om at give lidt energi til den proces man skal igennem.... Når man kigger rundt, så er det bare så intetsigende at være her. Det er så tung en vej fordi det er så klinisk og sygehusagtigt”.

En anden forælder udtaler:

”[...] og så blev ovenlyset tændt, og der blev koldt og blått og absolut ikke hyggeligt. Så meget lys har man måske brug for på en operationsstue. Det minder om det lys som skal være på en operationsstue”.

Ovenstående citater illustrerer hvordan det kliniske udtryk på fødestuen gjorde, at den fødende følte sig omsluttet og værende et sted med belysning som en operationsstue. En fødende synes at have en oplevelse af, at fødestuen tog energi frem for at give energi. Det udledes, at fødestuen kan have en negativ betydning for sorgprocessen, fordi den ikke levner energi til kvinden til den proces hun skal igennem. En anden informant udtrykker, at det var svært at arbejde med sorgen da hun og hendes partner var på fødegangen:

”Det var svært at være i sorgen da vi var på fødegangen, jeg arbejdede mere med sorgen hjemme end inde på stuen.... Jeg kommer ikke til at slappe ordentlig af før jeg er hjemme, men jeg vil føle mig mere hjemme hvis der var en sofa i stedet for en seng”.

Citatet viser informantens oplevelse af, at den almindelig kliniske fødestue ikke indbød til, at hun følte sig hjemme, hvorudfra det det kan udledes, at den fysiske indretning ikke understøtter sorgprocessen for den fødende og den fødendes partner.

På tværs af interviewene er der imidlertid enighed om, at skønt atmosfæren på fødestuen fremstår klinisk, kold og ikke hyggelig, så bidrager den alligevel til en form for trykthed:

”Her har vi alt udstyr til at behandle alt, så derfor er du i trygge hænder. Men det harmonerer jo ikke med at jeg også synes det er uhyggeligt, uh her kan alting ske. Det trykke er udstyret, men det er også det som er det uhyggelige”.

Interventionsgruppen

Interviewene med forældrene blev foretaget på fødestue 12 på Aalborg Fødegang i perioden oktober 2022 – december 2022. I nedenstående følger centrale pointer fra interviewene udtrykt ved hjælp af udvalgte citater.

Lydenes betydning

Forældrene beskriver, hvordan oplevelsen af lyd har betydning for deres oplevelse af forløbet på fødestuen. En forælder udtrykker, at lyden af klukkende vand bidrog til ro:

" [...] det er et trygt miljø, rart miljø og lydende ... med vandet der klukker og sådan noget ... jeg er helt sikker på det har virket beroligende på os, på meget i hvert fald".

Den fysiske indretning og belysning

Størstedelen af forældrene fremhæver, at fødestuens fysiske indretning havde betydning for deres oplevelse af tid og sted. Ifølge dem bidrager billederne og lyd miljøet på fødestuen til, at nervesystemet og tanker falder til ro, hvilket muliggjorde at de kunne lukke sig inde i en boble:

"Jeg tror for mig... både billederne og lyden... det der med tidsfornemmelsen... det har gjort noget ved min tidsfornemmelse også... at det er som om verden gik i stå, men på en god måde. Man kunne ligesom lidt lukke sig lidt inde i en boble og vi havde ligesom nået at få afklaret med arbejdet hvorfor jeg ikke kom. Ja så man havde ligesom tiden til at gå herind og så måtte verden gå i stå... det tid det tog, og det tænker jeg helt bestemt – for mig i hvert fald – at lydene har være meget med til og holde mit nervesystem nede og også tankerne tænker jeg... at hjernen sådan helt ubevidst... Jeg tror bestemt har holdt tankerne væk".

En anden forælder fortæller om fødestuens betydning for mindet om fødslen:

"...altså man ved jo godt at hun ikke lever, men der handlede det lige om at få hende født og at det blev en god oplevelse eller at det ikke sætter sig som et traume. Og jeg tror egentlig, altså noget af det vi har talt om, var at hele den her oplevelse med den her stue og med den fødsel det er bare gået så godt, det er blevet et fint minde".

Der fremhæves også vigtigheden af "timing" ift. hvornår lyd og billederne på sansefødestuen i igangsættes. Det har været afgørende for oplevelsen af fødestuen, at billeder og lyd først igangsættes efter en vurdering af situationen:

"Det derovre (sanse-stuen) brugte vi faktisk først i løbet af den første dag... jeg kan huske på et tidspunkt kom jeg til at tænde det derovre og så var det bare ekstremt lyst og ekstremt højt, og det kan jeg huske at min kone.. hun var bare "få det væk". Men så kom der mere ro på situationen og så fik vi det tændt igen og skruet ned for lyden... den kan blive meget højt.. og så blev vi bare mega glade for det".

Størstedelen af de interviewede forældre havde positive oplevelser med fødestuen, men der var også enkelte som ikke havde en positiv oplevelse af fødestuen, bl.a. fordi der ikke var noget at være sammen om som par på stuen:

”Det var svært at være sammen om noget herinde... jeg var selvfølgelig også i en mega svær situation personligt, så det er ikke sikkert at noget som helst rum kunne have ændret på det. Jeg synes vi manglede noget som kunne have samlet os”.

3.2 Afsked på fødestuen og minder herfra

Kontrolgruppen

Afsked

Centralt for forældre, hvor fødslen eller senaborten foregik på en almindelig klinisk fødestue er, at afskeden med deres døde barn var forbundet med et behov for et tegn eller ritual. En informant fortæller:

”Det tog alligevel næsten 8 timer at sige farvel, fordi vi kunne ikke finde det rigtige tidspunkt. Og til sidst var jeg nødt til at finde et eller andet håndgribeligt og så sagde jeg: Når der tænder en stjerne oppe på den himmel der, så er det fordi han er deroppe og så giver vi slip... For ellers så tænkte jeg, at så kunne jeg blive ved, det kunne vi begge to. Så grinede vi, så græd vi og så var det bare... der kom jo fandme ingen stjerner den aften fordi det var totalt tåget”.

Citatet illustrerer, hvordan forældreparret finder det svært at finde det rigtige tidspunkt til at sige farvel til deres døde barn, og i fraværet af et formaliseret ritual finder de et håndgribeligt tegn som skal indikere, hvornår de skal tage afsked med deres barn. Det kan tolkes, at forældrene har et behov for et formaliseret ritual, som kan understøtte afskeden med barnet. Dette understøttes af en informant, som fortæller om afskeden med barnet:

”For mig var det vigtigt at han ikke skulle ligge alene på stuen, det var os der skulle gå til sidst. Det var rart at jordemoderen spurgte mig herom. Han skulle ikke ligge der alene. Det har en kæmpe betydning for os den dag i dag. Men særligt det med at hun hentede ham, at vi sagde farvel... det var... ja det var mega fint. Så gik vi ud efterfølgende og fik sat en sommerfugl på, det var en rigtig god symbolik. Hver gang jeg ser en hvid sommerfugl, så tænker jeg på ham; nu kom han lige og sagde hej”.

For informanten bag ovenstående citat har jordemoderens omsorg for hvordan afskeden skulle foregå haft en stor betydning for kvinden efterfølgende. Det kan tolkes, at den omsorg som jordemoderen giver i forbindelse med afskeden, er helende for kvindens sorgproces, fordi jordemoderen skaber rammer omkring afskeden.

Minder

Forældrene værdsætter de fysiske minder som de fik med hjem fra fødegangen. Særligt fremhæves den hækledede blæksprutte (sprutten):

”Vi havde jo den der sprutte med hjem, det var naturligt og meningsfuldt. Det gik på skift i familien til at sove med den. Den skal bare snuse af os, fordi den skal lillebror have... Vi tager nu sprutten frem en gang i mellem, det har været meningsfuldt...”.

Citatet viser, at en fysisk ting såsom den hækledede blæksprutte opleves som meningsfuld, hvorudfra det kan udledes, at fysiske minder understøtter sorgprocessen efter hjemkomsten fra fødegangen.

Interventionsgruppen

Afsked

Forældrene fortæller, at fødestuen understøttede afskeden med deres døde barn, bl.a. fremhæves det at billederne af det brusende Vesterhav gjorde det trygt at tage afsked:

"Men det var bare trygt at lade hende ligge herinde, fordi hun lå i sin vugge og hun var blevet svøbt i nogle klæder, hun havde fået brev, gaver og bamser fra vores familie, så hun lå trygt og godt i bølgerne der brusede, og så var det nemmere for mig at gå ud herfra".

Minder

Ligesom forældrene i kontrolgruppen værdsætter forældrene de fysiske minder som de fik med hjem fra fødegangen, som eksempelvis den hækledede blæksprutte. I forhold til fødestuens betydning for minder fremhæves det, at fødestuens fysiske indretning bidrager til noget smukt fremfor hvis det havde været en almindelig klinisk fødestue:

"...jeg tror det har mildnet... og netop gjort det med til at jeg kan se det som noget smukt kontra hvis jeg havde ligget inde på sådan en almindelig, klinisk fødestue".

En anden forælder udtrykker:

"...nu var vi inde på en fødestuen søndagen inden vi fandt ud at hun var...(død) og det var en meget klassisk, klinisk, hvid fødestue... der tror jeg ikke jeg ville have lyst til at være i 3 dage. Der kunne jeg forestille mig at jeg ville føle mig indespærret og ...det ville ikke være et rart sted for mig at være i 3 dage... men vi kunne nok have boet her i 1 uge, jeg følte vi har i en boble".

5 Ændring i fødendes og partners oplevelse af sorg og afsked

Ændringen i fødendes og partners oplevelse af sorg og afsked før og efter reovering af fødestue 12 beskrives i nedenstående. Ændringen beskrives i en opsamling af analysen jf. de 2 kategorier:

- At give sorgen plads på fødestuen
- Afsked på fødestuen og minder herfra.

At give sorgen plads på fødestuen

I kontrolgruppen er forældrenes oplevelse af fødestuens udtryk præget af særligt lydmiljøet. Lydmiljøet på stuen kan påvirke den fødendes og partnerens energi negativt samt påvirke parrets ro til at være i sorgprocessen, når der høres eksempelvis barnegråd fra nærliggende fødestuer. Desuden kan indretningen på en almindelig klinisk fødestue medføre, at den fødende og partneren oplever atmosfæren som kold og steril, hvor det kan være svært at være i sorgen, og at fødestuen derved kan have en negativ betydning for sorgprocessen.

I interventionsgruppen har størstedelen af forældrene en oplevelse af, at lydmiljøet og fødestuens fysiske indretning bidrager til et samlet sanseindtryk som indbyder ro. Herudfra kan det udledes, at den fysiske indretning understøtter processen med at give sorgen plads på fødestuen, men at timingen ift. hvornår lyd- og billede igangsættes har betydning. Det er desuden essentielt, at igangsætning af sansefødestuen er et valg, da det ikke er alle forældre som finder fødestuen ro-givende.

Afsked på fødestuen og minder herfra

I forhold til at tage afsked ses en ændring i forældreparrenes oplevelser heraf. Når kontrolgruppens udsagn vedr. afsked sammenlignes med interventionsgruppens udsagn vedr. afsked, er der forskel på, hvordan forældreparrene tænker tilbage på afskeden. I ingen af kontrolgruppens udsagn fremhæves de fysiske rammer som støttende eller smukke, hvilket står i modsætning til interventionsgruppens udsagn. Det kan udledes, at forældreparrene i interventionsgruppen tænker tilbage på afskeden som et smukt minde, som bl.a. er skabt af fødestuens fysiske indretning. At afskeden erindres som smuk i interventionsgruppen, står således i modsætning til forældreparrenes erindringer i kontrolgruppen, hvis udsagn ikke indikerer at fødestuens fysiske indretning understøttende afskeden. Der ses imidlertid ikke en ændring i forældrenes oplevelse af rituelle handlinger, og det er på baggrund af interviewundersøgelsen ikke muligt at udtale sig om ændringen vedr. selve ritualer ved afsked.

I forhold til minder ses det endvidere, at forældrene i både kontrolgruppen og interventionsgruppen værdsætter de fysiske minder som de fik med hjem fra fødegangen, som eksempelvis den hækede blæksprutte, og der ses således ikke en ændring vedr. fysiske minder fra fødegangen. Ift. mentale minder kan det udledes, at der er en ændring, idet flere af de forældrepar der benyttede sansefødestuen angiver, at sansefødestuen bidrog til et smukt minde om forløbet.

6 Perspektivering

På baggrund af interviewundersøgelsen kan det udledes, at sundhedsintegreret kunst skaber en værdi ift. hvordan forældre skaber deres minder fra fødestuen. Resultaterne viser, at for størstedelen af de interviewede forældrepar har de fysiske rammer og sundhedsintegreret kunst en betydning ift. hvordan de skaber deres minder om sorg og afsked på fødestuen. Interviewundersøgelsen afføder en anbefaling om, at der i sundhedssystemet indtænkes omsorgsfulde fysiske rammer med kunsten som aktiv del af indretningen, som kan bidrage til patienternes oplevelse af at blive modtaget omsorgsfuldt. Omsorgsfulde fysiske rammer kan således indtænkes i indretningen af øvrige sygehusafdelinger, hvor patienter befinder sig i eksistentielle grænsesituationer.

Ud fra analysen og forbedringsforslag fra forældrene indeholder perspektiveringen følgende konkrete anbefalinger for brug af samt videreudvikling af sansefødestuer:

- Oplevelsen af fødestuen skabes som summen af alle sanseindtryk, som en atmosfære. Det fremhæves, at lydmiljøet har en væsentlig betydning for oplevelsen af den samlede atmosfære.
- Timing ift. hvornår lyd- og billede igangsættes er vigtig, da det ikke er alle der har behov for at sansefødestuen er igangsat fra start.
- Det er essentielt, at igangsætning af sansefødestuen er et valg.
- Møbler som inviterer til, at parret kan være mere sammen, evt. en seng¹ hvor der er plads til begge forældre.
- Væggene kan males i en farve fremfor hvid.

Det er ikke muligt ud fra interviewundersøgelsen at drage en konklusion ift. de fysiske rammers langtidseffekt på oplevelsen af sorg og afsked, hvilket indikerer behovet for yderligere undersøgelser inden for langtidseffekter af sundhedsintegreret kunst.

¹ En informant i kontrolgruppen nævner også en sofa, men der er efter renovering af fødestue 12 allerede anskaffet en sofa, hvorfor en sofa ikke nævnes som forbedringsforslag.

Fødestuens betydning for
forældrenes oplevelse af sorg og
afsked med deres dødfødte barn

Gynækologisk Obstetrisk Afdeling
Reberbansgade 15
9000 Aalborg

7. februar 2023

AALBORG UNIVERSITETSHOSPITAL
– i gode hænder